

Skatteutskottets yttrande

1984/85:3 y

om förnyelsefonder (prop. 1984/85:86)

Till finansutskottet

I proposition 1984/85:86 föreslås att vissa företag, vilkas årsvinst uppgår till minst 500 000 kr. skall betala in ett belopp motsvarande 10 % av vinsten till ett räntelöst konto i riksbanken (förnyelsekonto). Inbetalningen skall vara avdragsgill om företaget i räkenskaperna gör en motsvarande avsättning till förnyelsefond. Med vinsten förstås den justerade årsvinsten, dvs. vinsten efter bokslutsdispositioner men före vinstdispositioner och skatt. Förnyelsefonden får användas för i första hand utbildning av arbetstagare hos företaget samt forskning och utvecklingsarbete.

Förslaget om förnyelsefonder är i tekniskt avseende utformat i huvudsaklig överensstämmelse med reglerna i lagen (1982:1185) om inbetalning på särskilt investeringskonto, vilken i sin tur bygger på lagen (1980:456) om insättning på tillfälligt vinstkonto. Skillnaderna mellan de särskilda investeringsfonderna och förnyelsefonderna avser – förutom ändamålet och de anställdas inflytande på fondens användning – i huvudsak kretsen av inbetalningsskyldiga företag och den tid under vilken medlen skall vara spärrade på kontot. Från de synpunkter skatteutskottet har att företräda har utskottet inte funnit anledning till erinran mot förslaget. De skäl som i vissa motioner åberopas till stöd för avslag på propositionen i denna del ändrar inte denna bedömning. Utskottet vill emellertid erinra om att inbetalningsplikten skall bestämmas med utgångspunkt i företagets justerade årsvinst, dvs. vinsten före avsättning till bl. a. investeringsfond. Detta kan komma att innebära problem för företag inom rederinäringen som i samband med en fartygsförsäljning avsätter medel till fond för nyanskaffning av fartyg. Utskottet förutsätter att sådana och liknande problem kan lösas inom ramen för den dispens som regeringen i särskilda fall har möjlighet medge.

Enligt lagen om allmän investeringsfond är aktiebolag, ekonomiska föreningar, sparbanker och ömsesidiga skadeförsäkringsanstalter f. n. berättigade till avdrag för avsättning till sådan fond vid beräkning av såväl beskattningsbar inkomst som underlag för vinstdelningsskatt. För rätt till avdrag krävs att ett belopp motsvarande 50 procent av avsättningsbeloppet betalas in på ett räntelöst konto i riksbanken.

I propositionen föreslås att inbetalningskvoten höjs till 75 procent.

Skatteutskottet har inte funnit anledning till erinran mot detta förslag och anser därför att det bör tillstyrkas av finansutskottet.

I motion 268 av Lars Tobisson m. fl. (m) yrkas att FoU-avdraget återinförs. Sivert Andersson (s) begär i motion 263 en utvärdering av den inverkan de

samlade åtgärderna på beskattnings- och stödområdet haft och har på FoU-insatserna och investeringarna i den framtidsinriktade tekniken i industrin.

Frågan om återinförande av FoU-avdraget behandlade skatteutskottet så sent som i oktober i år. Utskottet framhöll därvid bl. a. (SkU 1984/85:2) att samhällsstöd av olika slag i första hand lämpligen bör utgå i form av bidrag och inte genom avdrag vid beskattningen. Utskottet hänvisade också till att kritik i olika hänseenden riktats mot FoU-avdraget som stödform och till att riksdagen under våren 1984 beslutat om olika åtgärder i syfte att stimulera förnyelse och utveckling av industrin. Mot den bakgrunden ansåg utskottet det inte motiverat att återinföra FoU-avdraget. Utskottet vidhåller sin av riksdagen godkända uppfattning i denna fråga och anser således att finansutskottet bör avstyrka motion 268 i denna del.

Vad särskilt angår den i motion 263 aktualiserade frågan om en utvärdering av samhällsstödet till FoU-verksamhet kan det mot bakgrund av de åtgärder på detta område som nyligen beslutats av riksdagen enligt utskottets mening förutsättas att en utvärdering fortlöpande kommer att äga rum utan särskild begäran av riksdagen. Utskottet anser följaktligen att även denna motion bör avstyrkas av finansutskottet.

Stockholm den 5 december 1984

På skatteutskottets vägnar
RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Kjell Johansson (fp), Anita Johansson (s), Lars Hedfors (s), Ewy Möller (m) och Bruno Poromaa (s).

Avvikande mening

Knut Wachtmeister (m), Stig Josefson (c), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Kjell Johansson (fp) och Ewy Möller (m) anser att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar med "Förslaget om" och slutar med "av finansutskottet" bort ha följande lydelse:

Finansministern framhåller att förslaget om förnyelsefonder i tekniskt avseende är utformat i huvudsaklig överensstämmelse med lagen om inbetalning på särskilt investeringskonto, vilken i sin tur bygger på lagen om insättning på särskilt vinstkonto. I sak innebär emellertid den nya fonden i två betydelsefulla hänseenden en nyhet i förhållande till de särskilda investeringsfonderna och vinstfonderna. Det ena gäller ändamålet, det andra och i sammanhanget kanske mest anmärkningsvärda de anställdas inflytande

på fondens användning. Den lokala arbetstagarorganisation vid företaget som företräder majoriteten av företagets anställda skall sålunda ha vetorätt när det gäller fondmedlens användning, och denna majoritetsregel skall gälla även om företaget har andra anställda än sådana som företräds av avtalsslutande organisationer. Med hänsyn härtill och då lagstiftningen försetts med en generalklausul liknande den som gäller inom beskattningsrätten borde enligt utskottets uppfattning regeringen – innan propositionen lades – ha remitterat ärendet till lagrådet för yttrande. Så har inte skett. Redan av formella skäl bör enligt utskottets mening förslaget därför avvisas.

I övrigt vill utskottet framhålla följande. Ett huvudsyfte med propositionen sägs vara att främja utbildning samt forsknings- och utvecklingsarbete. Såvitt utskottet kan bedöma är emellertid det egentliga syftet med propositionen, som tillkommit på LO:s initiativ, att försöka hålla löneökningarna på en ekonomiskt försvarbar nivå. Enligt utskottets mening är det osannolikt att förnyelsefonderna kommer att få denna effekt. Erfarenheterna av de kollektiva löntagarfonderna ger inte stöd för något sådant antagande.

Ett bättre sätt att tillgodose kravet på utbildning, forskning och utveckling inom företagen hade enligt utskottets mening varit att bibehålla FoU-avdraget. När detta avdrag, som enligt entydiga uttalanden från näringslivets sida haft väsentlig betydelse för den långsiktiga planeringen för forskningsinsatser och för finansieringen av nya forskningsprojekt, permanentades av riksdagen med verkan fr. o. m. 1983 års taxering, rådde bred politisk enighet om angelägenheten av att statsmakterna på olika sätt stödde forskning och utveckling inom företagen. Det är mot den bakgrunden svårförståeligt och beklagansvärt att regeringen ansett sig böra med vpk:s hjälp slopa FoU-avdraget redan fr. o. m. 1984.

I likhet med motionärerna bakom motion 262 anser utskottet det vara en överlevnadsfråga för företagen att utbilda sin personal och att bedriva framsynt forskning och utveckling inom sitt verksamhetsområde. Att genom tvingande regler driva företagen till sådana insatser finner utskottet obefogat och meningslöst och detta så mycket mer som reglerna genom sin utformning automatiskt kommer att leda till ökad byråkrati och ökat krångel och dessutom öppnar möjligheter för statsmakterna att styra investeringsinriktningen i företagen.

Fond- och skattetrycket på Sveriges företagare har ökat mycket snabbt efter regeringsskiftet 1982. Enbart för 1985 har beslut hittills fattats om skattehöjningar och likviditetsindragningar för näringslivet på sammanlagt ca 20 miljarder kr. Även mot den bakgrunden synes förslaget om ytterligare låsning av företagens likvida medel godtyckligt och omotiverat.

Sammanfattningsvis anser således skatteutskottet att förslaget om förnyelsefonder även i sak är så illa underbyggt att det bör avstyrkas av finansutskottet. Genom ett sådant ställningstagande tillgodoses avslagsyrkandena i motionerna 262, 266, 267 och 268. Motionerna 263, 264 och 265 bör däremot inte föranleda någon åtgärd.

Vad utskottet anfört innebär i viss mån också ett svar på propositionens förslag om en uppräkningskvoten vid avsättning till allmän investeringsfond. Enligt utskottets mening saknas anledning att införa regler om ytterligare avsättning av företagets vinstmedel till allmän investeringsfond. Enbart den omständigheten att skattesatsen för bolag och ekonomiska föreningar m. fl. fr. o. m. 1985 års taxering uppgår till 52 % påverkar inte denna bedömning, eftersom utskottet inte anser att vinstdelningsskatten bör inverka på inbetalningskvotens storlek. Utskottet anser således att propositionen bör avslås även i denna del, vilket innebär att motionerna 262 samt 266–268 tillgodoses även såvitt nu är i fråga.